

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tat-12 ta' Frar, 2025

Appell Inferjuri Numru 51/2024 LM

Ivan Camilleri (K.I. nru. 360371M)
(*'l-appellant'*)

vs.

Allied Newspapers Limited (C 308)
(*'is-soċjetà appellata'*)

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mir-rikorrent **Ivan Camilleri (K.I. nru. 360371M)**, [minn issa 'l quddiem 'l-appellant'], mid-deċiżjoni mogħtija fil-31 ta' Mejju, 2024 [minn issa 'l quddiem 'id-deċiżjoni appellata'] mit-Tribunal Industrijali [minn issa 'l quddiem 'it-Tribunal'], li ddeċieda t-talbiet tar-rikorrent

fil-konfront tas-soċjetà intimata **Allied Newspapers Limited (C 308)** [minn issa 'l quddiem 'is-soċjetà appellata'], kif ġej:

“Wara li t-Tribunal eżamina u evalwa d-dikjarazzjoni tal-każ, testimonjanzi, dokumenti u sottomissjonijiet tal-partijiet u wara konsiderazzjoni ta’ dawn, jiddeċiedi li r-rikorrent is-Sur Ivan Camilleri kien terminat mix-xogħol ingustament u għalhekk mhux skont il-liġi.

Kumpens

It-Tribunal jordna kumpens mingħand is-soċjetà Allied Malta Newspapers plc lir-rikorrenti s-Sur Ivan Camilleri s-somma ta’ mija u wieħed u sebgħin elf, ħames mija u disgħa u sittin euro (€171,569.00) li nofsha titħallas fi żmien sitt xhur mid-data ta’ din id-deċiżjoni u n-nofs l-ieħor jitħallas fi żmien sena minn din id-deċiżjoni.

Motivazzjoni tal-kumpens:

<i>Basic weekly wages</i>	<i>(FS3) 2017 €973.18 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,605.36</i>
	<i>(FS3) 2018 €975.93 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,748.36</i>
	<i>(FS3) 2019 €979.26 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,758.41</i>

Average ta’ sena fuq it-tliet snin ref. folios 449-451

It-Tribunal uża l-Extrapolated self-employment income

Ref. folio 448 għal perijodu 2020-2028 u wasal għal figura ta’ €238,566.00

(fejn huwa stmat li fl-2018 ikun laħaq id-dħul ta’ €50,758.41)

Kalkoli finali –

Average yearly wage €50,758.00 x 9 snin *€456,822.00*

Tnaqqas is-self employment għa 9 snin folio 448 *€238,566.00*

Differenza *€218,256.00*

Jiżdied il-bonuses statutorji għal 9 snin *€4,613.00*

Tnaqqas 25% bħala l-piż tar-responsabbiltà tar-rikorrent fil-każ €55,717.00
€167,152.00

Danni morali (€1,000 għal kull sena mill-20 ta’ Diċembru, 2019

Jew parti minn sena) *€4,417.00*

Total dovut mis-soċjetà lir-rikorrenti *€171.569.00*

L-ispejjeż tal-kawża għad-debitu tas-soċjetà intimata jiġifieri l-Allied Newspapers plc.”

Fatti

2. Permezz tar-rikors ipprezentat quddiem it-Tribunal, ir-rikorrent spjega li huwa kien impjegat mas-soċjetà intimata bħala *senior journalist* fuq bażi *full-time* għal perijodu indefinit sa mis-sena 2004, u l-impjieg tiegħu gie tterminat fid-19 ta' Diċembru, 2019 għal raġunijiet dixxiplinarji. Ir-rikorrent qal li t-tkeċċija tiegħu mill-impjieg saret għal raġunijiet ingusti u illeċiti, u għalhekk tammonta għal *wrongful dismissal*. Fid-dikjarazzjoni tal-każ, ir-rikorrent spjega li huwa beda jaħdem mas-soċjetà intimata wara li kien bena karriera fil-ġurnaliżmu ma' *news outlets* oħra, ftit xhur wara li Malta ssieħbet fl-Unjoni Ewropea, hekk kif is-soċjetà intimata kellha bżonn tiftaħ uffiċċju fi Brussell b'ġurnalist korrispondent fuq bażi *full-time*. Qal li originarjament huwa ffirmat kuntratt ta' sentejn bħala prova, iżda dan il-kuntratt iġġedded għal erba' darbiet konsekuttivi għaliex ix-xogħol tiegħu kien jintogħġob mill-edituri, u l-istess li kien jaħdem fuqhom kienu jispiċċaw fil-paġni ewlenin tal-gazzetta. Qal li għalkemm it-tmexxija tas-soċjetà intimata dak iż-żmien kienet kuntenta bih, huwa kien konxju li kien hemm ġurnalisti oħra li xtaqu jmorru jaħdmu Brussell, u għalhekk ma kinux jgħaddu kliem ta' tifhir dwaru. Qal li fis-sena 2010 beda jithejja pjan sabiex tinbidel l-istruttura ta' tmexxija tas-soċjetà intimata, u kien hawnhekk li bdew il-problemi għalih fuq il-post tax-xogħol. Spjega li lejn l-aħħar tal-2010 huwa rċieva *email* li permezz tagħha gie mgħarraf li l-kumpannija ddecidiet li tirristruttura, u li s-servizzi tiegħu minn Brussell ma kinux meħtieġa aktar. Qal li huwa gie mitlub jirrapporta lura lejn Malta mix-xahar ta' wara, fejn is-salarju li kellu jibda jirċievi kien ferm anqas. Qal li din l-ordni kienet tikser il-kuntratt tax-xogħol tiegħu, u huwa rreżistieha kemm felaħ, iżda fl-aħħar mill-aħħar lejn nofs is-sena 2012 huwa kellu jirriloka l-familja tiegħu u jirritorna lejn

Malta, filwaqt li kellu jbiegħ id-dar li kien xtara fi Brussell bi prezz anqas milli kien xtraha. Qal li meta komplja jaħdem mas-soċjetà intimata f'Malta, huwa kien konxju li ma kienx miġjub mit-tmexxija tagħha, u kull ftit xhur huwa kien jiġi akkużat b'xi ħaġa, jew kienu jsirulu xi domandi sabiex huwa jitlef l-ħin jew biex ikun hemm ġustifikazzjoni għalfejn lilu titnaqqaslu l-paga. Qal li meta kien hemm bidla fit-tmexxija fl-2016, ma kellu l-ebda problemi fuq il-post tax-xogħol, u dan sal-2019, u f'dan iż-żmien huwa kien iħoss li huwa apprezzat. Imma lejn nofs l-2019 is-sitwazzjoni reġgħet inbidlet għaliex l-editur ta' dak iż-żmien kien irtira bl-età, u l-kumpannija reġgħet appuntat wieħed mill-individwi li r-rikorrent ħass li kien joħloqlu l-problemi fit-tmexxija tal-kumpannija, u minn hemm reġgħu bdew il-problemi għalih. Ir-rikorrent qal li f'Ottubru tal-2019, beda l-attakk finali fuqu, meta rival antik fil-ġurnalizmu, Saviour Balzan, kien irrapporta storja li huwa kien involut f'incident ta' *shoplifting*. Ir-rikorrent qal li dan ma kellux x'jaqsam max-xogħol tiegħu, u dak iż-żmien kienet saret indaġini sħiħa mill-editur tal-gazzetta mas-sid tas-*supermarket* minn fejn allegatament ittiegħdu l-affarijiet. Qal li wara l-indaġini li saret, ġie stabbilit li din l-istorja dwaru kienet ġiet ivvintata, imma l-editur tal-gazzetta, Herman Grech, talbu jissospendi ruħhu mill-impjeg. Ir-rikorrent qal li sadanittant komplew l-attakki kontra tiegħu, inkluż minn persuni li kienu ħolqulu diffikultajiet fil-passat. Qal li fid-19 ta' Diċembru, 2019 huwa ġie infurmat minn Michel Rizzo li ried ikellmu, u meta attenda għal-laqqgħa, sab li kien hemm diversi persuni b'ittra lesta u ppreparata b'żewġ akkużi, waħda relatata mal-incident tas-*supermarket*, u l-oħra li kienet tgħid li huwa kien għadda informazzjoni lil Yorgen Fenech, li kien qiegħed jiġi segwit minn xi ħadd mill-ġurnalisti impjegati mas-soċjetà intimata, dakinhar li allegatament kien ser jaħrab minn Malta. Qal li huwa kien sorpriż ferm b'dawn

I-akkużi. Ir-rikorrent qal li huwa talab għall-provi dwar dawn I-akkużi, imma I-persuni preżenti ma kellhom xejn dwaru, għalkemm xi siegħa wara huwa gie infurmat li kien qiegħed jitkeċċa mill-impjieg. Qal li huwa wissa lill-*management* li kien hemm ksur tal-liġi għaliex huwa ma ngħata l-ebda ċans jiddefendi ruħhu, u għaliex il-persuni li akkużawh ma setgħux jiddeċiedu dwaru. Qal li hekk kif ingħata l-aħbar li kien qiegħed jitkeċċa mill-impjieg, kienu diġà ngħataw I-ordnijiet lil dawk responsabbli mill-IT sabiex jiġu ssekwestrati l-*hard disk* u d-dokumenti personali tiegħu kollha, għet ibblokkjata l-*email* tiegħu, u ma ngħatax id-dritt li jikseb lura l-informazzjoni li kellu fil-pussess tiegħu. Qal li dan kollu appartni li l-istorja sabet ruħha rappurtata fuq il-*MaltaToday*, u huwa gie mxandar mal-erbat irjieħ tad-dinja għal affarijiet li ma kienx għamel. Ir-rikorrent qal li huwa sofra piż morali u finanzjarju kbir għal dan kollu, b'detriment kemm għalih u kif ukoll għall-familja tiegħu. Spjega li huwa sofra l-aktar għaliex għet imtappna r-reputazzjoni tiegħu. Qal li huwa tilef impjieg b'rimunerazzjoni tajba, u l-mod kif huwa gie akkużat u tħammeġ, xekkel kull opportunità għalih li jsib xogħol alternattiv u tal-istess kwalità.

3. Is-soċjetà intimata wiegħbet li hija kellha raġunijiet gravi, li jammontaw għal raġunijiet ġusti u suffiċjenti skont il-liġi, sabiex tittermina l-impjieg tar-rikorrent. Qalet li r-rikorrent beda jaħdem magħha bħala ġurnalist korrispondent fi Brussell, u meta ma kienx aktar vijabbli għaliha li jkollha korrispondent fi Brussell, ir-rikorrent issejjaħ lura Malta sabiex ikompli x-xogħol tiegħu bħala *senior journalist*. Qalet li l-każ min-natura tiegħu irid jiġi kkontestwalizzat, fis-sens li sabiex l-operat tagħha jkun ta' suċċess, hija għandha tgawdi l-fiduċja tal-qarrejja tagħha. Is-soċjetà intimata spjegat li t-terminazzjoni tal-impjieg tar-rikorrent ma seħħitx b'kapriċċ, iżda għaliex kien hemm raġunijiet

oġġettivi ta' natura gravissima sabiex l-impjeg tiegħu jiġi tterminat. Komplet tgħid li fid-dikjarazzjoni tal-fatti tiegħu, ir-rikorrent naqas milli jelenka l-lista twila ta' twissijiet li ngħata tul is-snin, qabel ġie kkonfrontat bl-inċidenti li wasslu għat-tkeċċija tiegħu mill-impjeg, liema twissijiet kienu kemm verbali, kif ukoll bil-miktub. Is-soċjetà intimata qalet li dawn it-twissijiet imorru lura għas-sena 2014, u jinkludu aġir aggressiv u vulgari min-naħa tar-rikorrent fil-konfront ta' numru ta' ġurnalisti, speċjalment nisa. Is-soċjetà intimata qalet li dawn l-inċidenti kienu gravi u xokkanti, li jwaqqgħu l-isem u l-operat tagħha, u kellhom iwasslu għat-tkeċċija immedjata tar-rikorrent mill-impjeg, imma minkejja dan huwa baqa' jingħata l-opportunitajiet sabiex jibdel l-attitudni tiegħu. Qalet li kuntrarjament għal dak li jgħid ir-rikorrent, mhux minnu li hija xtaqet teħles minnu, imma huwa ma kien juri l-ebda rimors għall-atteggjament tiegħu, u kien jinsisti li l-karattru tiegħu hu kif inhu, u li kellu jiġi aċċettat kif inhu. Qalet li bit-*track record* li kellu r-rikorrent, fl-2019 graw żewġ inċidenti serji u inaċċettabbli li wasslu għat-tkeċċija tiegħu mill-impjeg, bl-ewwel wieħed kien jinvolvi ksur ta' etika, meta hija kellha informazzjoni li r-rikorrent għadda informazzjoni ta' natura sensittiva lil Yorgen Fenech. Spjegat li dan jammonta għal ksur inaċċettabbli tal-etika ġurnalistika, hekk kif b'dan l-allegat aġir, ir-rikorrent seta' jipperikola kollegi tiegħu li kienu qegħdin jaħdmu fuq din l-istorja. Is-soċjetà intimata qalet li t-tieni episodju seħħ ukoll fl-2019, meta permezz ta' artikolu ppubblikat fuq il-*MaltaToday*, kien hemm allegazzjoni li r-rikorrent inqabad jisraq minn *supermarket*. Qalet li dak iż-żmien hija kienet talbet lir-rikorrent jagħti spjega rigward dak irrappurtat dwaru, u huwa kien ċaħad dawn l-allegazzjonijiet, u hija kienet emmnitu u anki ħarġet stqarrija kontra l-ġurnal *MaltaToday* u l-editur tiegħu, li kienu ħarġu b'din l-istorja. Is-soċjetà intimata

qalet li sussegwentement, hija bdiet tircievi informazzjoni li l-istorja ppubblikata fil-*MaltaToday* kienet seħħet tassew, u meta bdiet tinvestiga l-każ, sabet li r-rikorrent kellu bosta każijiet ta' *shoplifting* mill-ħanut Valyou. Qalet li meta rċeviet din l-informazzjoni, ġie stabbilit li r-rikorrent mhux biss mhuwiex persuna affidabbli, imma l-gideb u l-ingann tiegħu kienu tellfu l-kredibbilità tagħha, tant hu hekk li hija kellha toħroġ stqarrija oħra sabiex tirtira dak li kienet qalet fl-ewwel stqarrija tagħha. Is-soċjetà intimata qalet li meta rinfaċċjat b'dan kollu, ir-rikorrent baqa' jinsisti li min-naħa tiegħu ma kien għamel xejn ħażin, u li s-soċjetà intimata ma kellha l-ebda prova f'idejha sabiex tissostanzja dak li kien qiegħed jiġi allegat minnha. Is-soċjetà intimata qalet li t-Tribunal għandu jikkonkludi li t-terminazzjoni tal-impjieg tar-rikorrent saret għal raġuni tajba u suffiċjenti skont il-liġi, u għalhekk għandu jiċhad it-talbiet kollha tiegħu.

Id-Deciżjoni Appellata

4. Permezz tad-deċiżjoni mogħtija fil-31 ta' Mejju, 2024, it-Tribunal iddeċida li t-tkeċċija tar-rikorrent mill-impjieg kienet waħda ingusta, u ordna l-ħlas ta' kumpens lir-rikorrent fl-ammont ta' mija u wieħed u sebgħin elf, ħames mija u disgħa u sittin Euro (€171,569.00) in linea ta' danni, u dan wara li għamel is-segweni konsiderazzjonijiet:

"Konsiderazzjonijiet

It-Tribunal kellu quddiemu każ fejn ir-rikorrenti ilmenta li ġie mkeċċi ingustament u kontra l-liġi mill-impjieg tiegħu fuq allegata imġieba ħażina, in parti konnessa max-xogħol tar-rikorrenti u in parti konnessa ma' imġieba privata. L-esponent jgħid li dawn l-allegazzjonijiet mhux biss inveritieri imma s-soċjetà ma kellha l-ebda prova sabiex tissostanzja l-allegazzjonijiet magħmula fil-konfront tiegħu. Ma' dan iżid li t-tkeċċija tiegħu kienet ukoll kontra l-liġi għaliex ma ngħata l-ebda opportunità biex jiddefendi

lilu nnifsu filwaqt li l-proċess li permezz tiegħu kellu l-impjeg terminat ma kienx skont il-proċedura tal-ftehim kollettiv u anki nieqes mill-prinċipji ta' ġustizzja naturali.

Min-naħa l-oħra s-soċjetà tgħid li r-rikorrenti żgħwida lis-soċjetà tant li l-ewwel ħadet pożizzjoni pubblika favur ir-rikorrenti li wara kellha tirtira minnha minħabba informazzjoni ġdida li ġiet għall-konjizzjoni tagħha. Ma' dan kien hemm ukoll incident ieħor fejn hu allegat li r-rikorrenti għadda informazzjoni lil terzi li kienu suġġetti għal investigazzjoni kriminali liema mgħiba mbarazzat lis-soċjetà tant, li l-istess reputazzjoni tas-soċjetà kienet mhedda. Is-soċjetà targumenta li ċ-ċirkostanzi tal-każ tant kienu diffiċli għas-soċjetà li ma kellhiex triq oħra ħlief li timxi mal-ispirtu tal-ftehim kollettiv jekk mhux mal-ittra tiegħu u tkeċċi lir-rikorrenti mill-impjeg.

Għalhekk it-Tribunal ried iħares lejn iż-żewġ aspetti. L-ewwel dwar kif is-soċjetà waslet għad-deċiżjoni billi t-Tribunal iħares lejn l-aspetti proċedurali tal-proċess ta' dixxiplina, l-investigazzjonijiet li saru, is-smiġħ tal-każ u d-dritt għall-appell. Fit-tieni istanza t-Tribunal ried iħares lejn aspetti ta' sustanza tal-każ bħar-raġuni għat-tkeċċija, iċ-ċirkostanzi madwar il-każ, kienx hemm konsistenza fid-deċiżjoni, il-flessibilità mistennija, il-kuntratt tal-impjeg u n-natura tax-xogħol tal-konvenut kif ukoll il-portata tal-azjenda, fost oħrajn. Ebda waħda minn dawn l-aspetti waħidha, ma hi sa tiddetermina l-konklużjoni li jasal għaliha dan it-Tribunal.

Filwaqt li l-Kap. 452 (36) ipogġi l-oneru tar-responsabbiltà fuq il-prinċipal biex jikkonvinċi lit-Tribunal li s-soċjetà kellha raġunijiet validi fil-liġi biex tkeċċi lill-impjegat, ikun it-Tribunal li wara, abbażi tal-evidenza ppreżentata jiddeċiedi jekk il-prinċipal gābx ruħhu b'mod raġonevoli meta ddeċieda li jkeċċi lill-impjegat.

Proċedura segwita

Dwar il-kundizzjonijiet magħrufa tal-impjeg, Kap. 452(5) jgħid li l-kundizzjonijiet fi ftehim kollettiv huma l-kundizzjonijiet magħrufin ta' impjeg għall-impjegati interessati.

Il-klawsola tad-dixxiplina hija forsi waħda mill-aktar klawsoli importanti fi ftehim kollettiv għaliex telenka l-proċess li bih tkun eżerċitata l-ġustizzja fuq il-post tax-xogħol meta ħaddiem ikun akkużat bi ksur tar-regoli tal-kumpannija. 452 (2), (5) (1).

Fil-każ ta' Silvio vs Corinthia Palace Company Ltd, il-Qorti tal-Appell stqarret li:

“Il-kundizzjonijiet u dixxiplini l-oħra tiegħu (ftehim kollettiv) għandhom jitqiesu r-regoli ta' ġudizzju li jridu jiġu assunti meta tinsorgi xi kwistjoni jew problema bejn l-interessi.”

Prinċipal huwa ġustifikat li jieħu deċiżjoni mingħajr ma neċessarjament jimxi mal-proċess ta' dixxiplina meta l-każ ikun ovvj u bħal meta impjegat jammetti akkuża serja biżżejjed li twassal għat-terminazzjoni tal-impjieg. F'ċirkostanzi bħal dawn il-proċess ta' dixxiplina jista' jsir superfluwu għaliex mhux se jbidel xejn mill-każ. Izda meta r-rikorrent jiċċad l-akkużi u jitlob għal smiġħ aktar ġust tal-każ tiegħu allura l-prinċipal huwa obligat li jagħmel smiġħ xieraq biex ikun ħieles minn bias, ikun trasparenti u d-deċiżjoni finali tkun ibbażata fuq il-fatti.

Mhiex il-funzjoni tat-Tribunal li jibdel l-opinjoni tal-prinċipal ma' dik tat-Tribunal imma biss jekk is-soċjetà imxietx b'mod raġonevoli fl-azzjonijiet tagħha.

Biex proċess ta' dixxiplina jkun ġust irid isegwi l-prinċipji tal-ġustizzja naturali bħala minimum ta' dak mistenni u fejn hemm ftehim kollettiv ikunu rispettati r-regoli maqbula bejn l-Union u s-soċjetà.

Il-ftehim kollettiv bejn is-soċjetà u l-Unjin jispeċifika li;

"all employees are entitled to a fair treatment and to justice. In this regard, employees shall, in case of discipline, invariably be given the opportunity of defending themselves and in serious cases, shall have the right of appeal to the Board of Directors". Ref. Ftehim Kollettiv paġna 23 folio 185

Fid-dinja lavorattiva s-saħħa ta' ftehim kollettiv kien spjegat ċar fid-deċiżjoni tat-Tribunal Industrijali 2382 JHP fl-2015 fejn it-Tribunal saħħaq li;

"Ftehim huwa ftehim u jrid jinżamm 'Pacta sunt servanda'. Dan huwa l-pern ta' din it-tilwima, fejn it-Tribunal irid jaċċerta li ftehim kollettiv jiġi segwit in toto u bl-ebda mod imxellef il-qbil tal-partijiet."

Selwyn jgħid li wieħed mill-modi ta' kif tkeċċija tkun ingusta bl-Ingliż wrongful dismissal huwa meta:

The employer terminates the employment without carrying out the disciplinary procedure which has been incorporated into the employee's contract.

Selwyn's Law of Employment 21st Edition para 16.6(d)

Oltre minn dan, il-prinċipji ta' ġustizzja naturali fejn iż-żewġ partijiet fil-konflitt iridu jinstemgħu u li hadd ma jista' jkun il-ġudikant fil-każ tiegħu stess, huma bażilari u l-minimu mistenni minn kull proċess ta' ġudizzju, speċjalment meta ġudizzju jista' jwassal għat-tmiem ta' impjieg ta' haddiem. Tant li l-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Paul Borg vs Awtorità dwar it-Trasport Pubbliku 2012 iddikjarat li:

“Fl-aħħar nett, għandu jiġi osservat li fil-kuntest tal-prinċipji ta’ ġustizzja naturali, ingħad a propositu, li n-nullità ta’ xi deċiżjoni għandha tiġi pronunzjata anke jekk l-istess deċiżjoni tkun sostanzjalment ġusta.”

Is-soċjetà għandha ftehim kollettiv li jkopri lir-rikorrenti. Appendix E folio 14 jelenka l-proċedura li biha jitmexxu l-istadji diversi tal-proċess ta’ dixxiplina fosthom li l-individwu għandu dritt għal smiġġ ġust, il-possibilità ta’ sospensjoni mix-xogħol għal tul l-investigazzjoni u l-proċess u anki d-dritt għall-appell.

Dwar il-proċedura ta’ dixxiplina tal-ftehim kollettiv, is-soċjetà targumenta li fil-proċedura finali li wasslet għat-tkeċċija tar-rikorrenti kien hemm wisq għaddej biex il-kumpannija setgħet taderixxi mal-ftehim kollettiv b’mod verbatim ref para 50 sottomissjonijiet tas-soċjetà.

F’dan id-dawl, it-Tribunal ifakkar li jekk principal jittermina l-impjieg ta’ haddiem mingħajr ma jsegwi l-proċedura stabbilita, it-Tribunal se juża kawtela ferm aktar meta se jeżamina jekk it-tkeċċija kinitx raġonevoli jew le.

Selwyn jagħti qafas ta’ kif jitmexxa proċess ġust ta’ dixxiplina u filwaqt li jgħid li proċeduri ta’ dixxiplina interni m’għandhomx ikunu mgħobbija b’haġfa legalizmi u formalitajiet żejda, xorta jagħti lista ta’ dak li mistenni minn principal tipiku fosthom:

- (i) The employee is entitled to know the nature of the charges against him in sufficient detail to enable him to prepare his case,
- (ii) An employee should always be given an opportunity to state his case no matter what the circumstances are,
- (iii) He should be permitted the right to be represented or accompanied in accordance with procedure,
- (iv) He should be informed of his right to appeal to a higher level of management, who have not previously been involved in the decision or to an independent arbitrator.

Selwyn’s Law of Employment 21st Edition para 12.22

Fil-każ quddiem it-Tribunal ir-rikorrenti kien mitlub jippreżenta ruħhu għal laqgħa mad-direttur maniġerjali bla ma kien jaf x’kien is-suġġett tal-laqgħa. Hemm sab mhux biss lid-direttur maniġerjali imma wkoll liċ-chairperson tal-bord tad-diretturi, direttur ieħor tal-Bord u l-Editur in chief tal-gazzetta Times of Malta. Ir-rikorrenti ngħata ittra ‘Letter/memo’ ref folio A11, b’allegazzjonijiet serji li jistgħu jwasslu għat-tkeċċija mill-impjieg. Għal dawn l-allegazzjonijiet l-attur kien mitlub biex dak il-ħin stess jipprova l-innoċenza tiegħu dwarhom. L-appellant ċaħad l-allegazzjonijiet u pprotesta li l-proċess adottat kien imur kontra l-ftehim kollettiv filwaqt li talab biex

ikun assistit. L-appellant kien mitlub joħroġ mill-kamra u jistenna. Id-direttur maniġerjali jgħid li hu ċempel dak il-ħin lill-membri l-oħra tal-bord u mingħandhom ħa l-kunsens biex jittermina l-impjeg tar-rikorrenti. L-appellanti ġie mgħajjat lura fil-kamra wara xi siegħa fejn ġie mogħti t-tieni ittra li tinfirmah li l-impjeg tiegħu kien terminat b'effett immedjat ref folio B13. Ebda informazzjoni ma ngħata dwar id-dritt għal appell skont il-ftehim kollettiv.

Selwyn jgħalliem li hemm tliet kategoriji ta' smigħ ta' każijiet bħal dawn;

- (i) L-ewwel smigħ informali fejn il-prinċipal jisma' u jiddiskuti ma' impjegat dwar xi materja li tkun ġiet għal konjizzjoni tas-soċjetà,*
- (ii) It-tieni smigħ huwa fejn il-prinċipal jaħtar investigatur biex jiġbor il-fatti u evidenza dwar materja li tkun ġiet għall-konjizzjoni tal-prinċipal u li tista' twassal għal passi dixxiplinarji,*
- (iii) It-tielet smigħ huwa proċess ta' dixxiplina fejn ċertu prinċipji bażiċi jkunu osservati għal smigħ ġust.*

Selwyn's Law of Employment 21st Edition para 12.2

Il-fatt li s-soċjetà użat il-laqgħa tad-19 ta' Diċembru, 2019 biex keċċiet l-attur allura huwa raġonevoli li t-Tribunal jassumi li dan kien smigħ għall-fini ta' dixxiplina. L-evidenza turi li ma kien hemm ebda preavviż lir-rikorrenti għal din il-laqgħa tant li ma kienx jaf x'kienet l-aġenda tal-laqgħa. L-attur ġie ppreżentat b'letter/memo' u mhux 'charge letter' tant li l-istess prinċipal jirreferi għal allegazzjonijiet u mhux akkużi. Filwaqt li l-attur ċaħad l-allegazzjonijiet, il-Bord kompli bil-proċess minkejja li l-attur ma ngħatax l-opportunità li jipprepara lilu nnifsu għad-difiza. B'konsegwenza ta' dan il-Bord ma semax il-verżjoni tal-fatti kif jafhom l-attur. Ir-rikorrenti anqas ma ngħata ċ-ċans li jikkonsulta jew ikun assistit. Fi spazju ta' madwar siegħa u nofs, ir-rikorrenti kellu l-impjeg tiegħu terminat. L-attur anqas ma kien infurmat bid-dritt tiegħu fil-ftehim kollettiv għall-appell mid-deċiżjoni.

Is-soċjetà tressaq l-argument illi fid-dawl tal-leak tal-informazzjoni li ħarġet minn proċess fil-qorti fl-għodwa tad-19 ta' Diċembru, 2019 u l-ħsieb tas-soċjetà li dan il-leak seta' twettaq mir-rikorrenti abbazi ta' dak li suppost qal is-sors li kien magħruf biss lill-Editur is-Sur Herman Grech, id-direttur maniġerjali jistqarr li f'dawn iċ-ċirkostanzi s-soċjetà kellha tiegħu deċiżjonijiet kritiċi biex issalva r-reputazzjoni tagħha u anki s-sigurtà tal-ġurnalisti ref folio 341. Minħabba f'hekk, jidher ċar li s-soċjetà kellha għaġġla kbira tittermina l-impjeg tar-rikorrenti minħabba f'dak li ħasbet setgħu jkunu l-konsegwenzi fuq is-soċjetà. It-Tribunal japprezza li l-isfond storiku li jinkwadra l-każ tal-leak u kemm dan kien ta' sfida partikolari għall-maniġment iżda dawn is-sitwazzjonijiet huma xorta 'another day at the office' għal maniġment u

b'hekk ma jnaqqas xejn mir-responsabbilità tal-prinċipal li jaġixxi korrettement skont il-liġi.

Il-ftehim kollettiv jipprovdi li impjegat jista' jiġi sospiż sakemm isiru l-investigazzjonijiet u l-proċess ta' dixxiplina u għalhekk is-soċjetà kellha alternattiva li biha setgħet timmitiga s-sitwazzjoni. Kienet għażla żbaljata tas-soċjetà li ma għamlitx użu ta' dan il-provvediment fil-ftehim kollettiv.

Kien żball ukoll tas-soċjetà li meta l-attur ċaħad l-allegazzjonijiet minflok assigura li r-rikorrent jingħata smiġħ xieraq skont il-liġi u l-ftehim kollettiv, baqgħet għaddejja bil-proċess. F'dak il-mument il-prinċipal kellu jwaqqaf il-proċess biex l-attur jingħata ċ-ċans li jipprepara d-difiża tiegħu u jkun assistit.

Kien żball ukoll tas-soċjetà meta ħalliet lid-direttur maniġerjali jkun preżenti għall-proċess meta l-ftehim kollettiv jipprovdi li fil-każ ta' appell mid-deċiżjoni jrid isir quddiem l-istess direttur maniġerjali. Il-preżenza tiegħu fil-proċess effettivament għalqet il-possibilità ta' appell mid-deċiżjoni li r-rikorrenti seta' kellu. Hadd ma jista' jiġġudika l-każ tiegħu stess – nemo judix in causa sua.

Għalhekk is-soċjetà qatt ma setgħet tassumi li jekk timxi mal-proċess ta' dixxiplina skont il-ftehim kollettiv, ma kien se jbidel xejn u tikkonkludi li xorta waħda kienet ser issib lir-rikorrenti ħati. L-ittra legali mibgħuta f'isem ir-rikorrenti lis-soċjetà l-għada tad-deċiżjoni li jitkeċċa mill-impjeg ref folio D16 u l-protest ġudizzjarju ref folio E17 kienu sinjali ċari biżżejjed u fil-ħin biex is-soċjetà tirrifletti sewwa fuq l-azzjonijiet tagħha.

Għaldaqstant meta l-ftehim kollettiv jgħid speċifikament li employees shall, invariably be give the opportunity to defend themselves, is-soċjetà kienet taf ben tajjeb dak li kien mistenni minnha u għalhekk żbaljat meta għaġġlet u ma mxietx mal-proċedura ta' dixxiplina kif elenkata fil-ftehim kollettiv.

It-Tribunal ma waqafx hawn, eżamina aspetti oħra.

L-investigazzjonijiet

Il-kwalità tal-investigazzjoni hija determinanti biex prinċipal jaġġmel deċiżjoni jekk għandux imur għal proċess ta' dixxiplina jew le. Prinċipal tipiku jikkonsidra sewwa materji bħal provi jew għajdut, preġudizzji u l-interessi ta' min jallega u l-element ta' korraborazzjoni tal-evidenza ppreżentata, fost oħrajn. Dan huwa speċjalment importanti meta l-proċess ta' dixxiplina jista' jwassal għat-terminazzjoni tal-impjeg. Għalhekk qatt m'għandha tittieħed azzjoni dixxiplinarja mingħajr investigazzjoni mill-prinċipal.

Ir-raġunijiet li s-soċjetà tagħti għad-deċiżjoni tat-terminazzjoni huma kollha bbazati fuq l-informazzjoni li gábru d-Direttur Maniġerjali s-Sur Michel Rizzo u l-Editur in chief is-Sur Herman Grech. Għalhekk it-Tribunal iħares lejn il-kwalità ta' investigazzjoni li dawn għamlu fil-każ tal-Valyou u dak tal-leak ta' informazzjoni.

Minkejja li l-Editur in Chief jgħid li hu ma kienx qed jinvestiga lir-rikorrenti, ir-rwol tiegħu fil-każ tax-shoplifting u tal-leak ta' informazzjoni jippuntaw fid-direzzjoni ta' investigatur. It-Tribunal mhux se jgħid lis-soċjetà lil min għandha tappunta biex jinvestiga allegat ta' imġiba ħażina ta' impjegat. Li hu żgur huwa l-fatt li l-investigazzjoni f'dan il-kuntest trid tkun intiża biex twassal għal xi tip ta' evidenza li tista' tiġi eżaminata waqt smiġħ xieraq. Ġurnalista għandu d-dritt kollu li jistrieħ fuq is-sors tiegħu meta jikteb storja imma meta ssir allegazzjoni fuq impjegat dwar nuqqas fil-ħajja lavorattiva tiegħu, li wieħed jistrieħ fuq is-sors mingħajr ma jista' jiġi identifikat biex jiġi eżaminat, żgur li mhux biżżejjed. L-evidenza għal fini ta' proċess dixxiplinarju jrid ikun eżaminabbli.

Għaldaqstant informazzjoni miġbura minn ġurnalista biex jibni storja m'għandha x'taqsam xejn ma' ġbir ta' evidenza biex isir smiġħ xieraq ta' każ ta' dixxiplina. Li kieku mhux hekk, kieku l-ġurnalisti kollha jkunu f'qagħda enormi ta' vulnerabbiltà għaliex sempliciment allegazzjoni sostnuta biss minn sors mhux magħruf u mhux eżaminat tista' twassal lil kull ġurnalista biex jitkeċċa mix-xogħol.

F'dan il-każ, kredibbli kemm kien kredibbli s-sors f'għajnejn l-Editur in Chief qatt ma seta' jilhaq il-livell aċċettabbli bħala evidenza kredibbli quddiem dan it-Tribunal jekk mhux eżaminat. It-Tribunal jinnota ukoll il-mod differenti li bih l-Editur in Chief, trattat mal-ġurnalista Ivan Martin u l-ġurnalista Ivan Camilleri minħabba li għandhom l-istess isem. Filwaqt li tal-ewwel kien investigat informalment dwar il-leak u l-fatt li jaqsa l-istess isem ma' Ivan Camilleri, l-Editur kellu prioritajiet oħra fil-każ tar-rikorrenti u għażel li ma jintervistax.

Dan kompla zied element ieħor ta' bias fil-mod kif kienet qed tingabar l-informazzjoni.

When a disputed allegation is made against an employee, a careful and conscientious investigation must be carried out, and the investigator must focus no less on evidence which may exculpate the employee, or at least point to his innocence.

Selwyn's Law of Employment 21st Edition para 12.2

Bl-istess mod, il-Bord naqas meta ma għamilx distinzjoni bejn investigazzjoni ġurnalistika li għandha r-regoli tagħha u investigazzjoni għal fini lavorattivi li ukoll għandha r-regoli tagħha u jridu jiġu rispettati. Il-Bord żbalja meta aċċetta bħala fatt

il-kelma tal-Editur li s-sorsi tiegħu kienu kredibbli biżżejjed biex jiġu emmnuti anki mingħajr ma jkunu magħrufa u eżaminati mill-Bord. Il-Bord ħalla l-investigatur jinfluwenza l-proċess bil-bias ta' dak li ppreżenta quddiem il-Bord meta xogħol il-Bord kien li b'mod oġgettiv jevalwa l-fatti u abbażi tagħhom jiddeċiedi b'gustizzja.

Irid jingħad li fil-każ tal-allegat shoplifting id-direttur manigerjali ħa rwol ta' investigator u rwol ta' ġudikant u anki rwol ta' interpretu bejn il-persuni preżenti fil-laqqgħa tad-19 ta' Diċembru, 2019 u d-diretturi li ma kinux preżenti għal-laqqgħa imma parteċipi fid-deċiżjoni finali. Tliet rwoli li għall-fini ta' għustizzja u trasparenza qatt ma kellhom jithalltu.

Id-Direttur Manigerjali investiga b'mod attiv il-każ tal-Valyou, anki kien ikun miżmum infurmat b'dak li s-sorsi kienu qed iwasslu lill-Editur in Chief kemm fuq il-każ tal-Valyou u anki fil-każ tal-leak. L-esponent kien ukoll il-persuna li ma' oħrajn ifformula l-ittri li ngħataw lir-rikorrenti fil-jum tad-19 ta' Diċembru, 2019. Kien ukoll il-persuna li ċempel lid-diretturi l-oħra li ma kinux preżenti għas-smiġħ biex filwaqt li jispjega dak li sar, iġib il-kunsens tagħhhom biex jitkeċċa mill-impjeg l-appellant. Taħlita ta' rwoli dak li bil-lingwa Ingliża jsejnhulu 'enmeshment' li ma ħalliet ebda ċans lir-rikorrenti jiddefendi lilu nnifsu għaliex ma kellu l-ebda kontroll ta' din is-sitwazzjoni.

A person who is a witness in an investigatory roceedings should not act as a judge in disciplinary proceedings otherwise this could be regarded as a breach of the principle of natural justice.

Selwyn's Law of Employment 21st Edition para 12.9

Ic-Charge letter u letter of termination

Is-soċjetà tgħid li ħarġet 'charge letter' biex tkun konformi mal-ftehim kollettiv. Meta fil-passat is-soċjetà ħarġet 'charge letters' lir-rikorrenti, l-ittra kienet turi ċar li kienet 'charge', ref folio HR file 166. L-ittra tad-19 ta' Diċembru, 2019 ma turix li hija 'charge letter' tant li t-tieni ittra fl-istess jum tirreferi għal tal-ewwel bħala letter/memo u mhux 'charge letter'.

Il-ftehim kollettiv jispeċifika li meta jinħareġ iċ-'charge', l-impjegat għandu ħamest ijiem ċans biex jipprepara d-difiża tiegħu. F'dan il-każ il-letter/memo ma tagħtix din l-opportunità lir-rikorrenti. Dak li s-soċjetà qed tirreferi għalih bħala 'charge letter' mhix konsistenti ma' sitwazzjonijiet simili fil-passat.

Il-ftehim kollettiv jipprovdi biex l-impjegat ikun assistit meta jidher quddiem il-bord tad-dixxiplina. F'dan il-każ, din l-opportunità ma ngħatatx anqas. Il-Human Resources Manager li għandu l-prerogattiva li jiddeċiedi fuq il-każ saħansitra anki li jissospendi impjegat, jgħid li hu ma kienx involut fil-każ u kien maqbuż mill-proċess għajr għal

parir li kien mitlub jagħti dwar x'jgħid il-ftehim kollettiv. L-espert ta' kif jitmexxew proċessi ta' dixxiplina u li għandu l-obbligu li jaderixxi ma' dak il-ftehim li s-soċjetà tkun għamlet mal-Unjin, tħalla kompletament barra minn kull involviment fil-proċess. Ħaġa li t-Tribunal sab stramba ħafna.

Fl-ewwel ittra s-soċjetà tikkonkludi li dak li kienet qed tipprezenta kienu allegazzjonijiet;

"due to the serious allegations" ref folio A 12

Min-naħa l-oħra, 'charge letter' tipika teħtieġ aktar minn allegazzjonijiet imma akkużi speċifiċi li abbażi tagħhom min jakkuża jkun se jgħib il-provi meħtieġa. Mhux biss dan ma sarx imma s-soċjetà bi ksur ta' prinċipju bażiku ta' ġustizzja li min jakkuża jrid jipprova talbet lir-rikorrenti li fil-konfront ta' dawn l-allegazzjonijiet, ikun hu li jipprova l-innoċenza tiegħu. B'din l-asserzjoni s-soċjetà qed turi li kellha problema biex iġġib il-provi fil-konfront tar-rikorrenti u tipprova l-każ tagħha. Minflok riedet li l-istess rikorrenti jagħmlilha xogħolha u jipprova hu l-innoċenza tiegħu. Din ma hija xejn ħlief assurdità li t-Tribunal ma jistenniex.

Fil-każ bid-deċiżjoni numru 2789 datat 06.12.2021 bl-ismijiet Owen Catania vs Fiona Farrugia, it-Tribunal Industrijali jiċċita d-deċiżjoni numru 3244/14 deċiża fit-28 ta' Frar, 2020 (Emanuel Mifsud vs AX Hotels Operations Ltd) fejn jintqal li

"L-addebitu tan-nuqqas jew tal-imġiba ħażina jrid ikun speċifiku, jiġifieri għandu jkun formulat b'mod ċar tal-aspetti essenzjali u materjali tal-fatt denunzjat. Mhux aċċettat allura li l-addebitu jkun bażat fuq sempliċi sospetti vagi jew ridott għall-allużjonijiet ġeneriċi."

It-Tribunal ħares ukoll lejn l-ittra ta' terminazzjoni fejn tiċċita li s-soċjetà kellha biżżejjed evidenza biex tikkonkludi li kellha sospett raġonevoli biex tittermina l-impjeg tar-rikorrenti. Il-Qorti tal-Appell Inferjuri Eileen Leone Ganado vs Link School of Languages Ltd qalet li d-deċiżjoni trid tkun ibbażata fuq fatti li jirriżultaw mill-provi. Għalhekk biex is-soċjetà tikkonkludi li kellha raġunijiet suffiċjenti biex tkeċċi lir-rikorrenti, is-soċjetà kellha tipprezenta evidenza biex tkun eżaminata waqt li r-rikorrent ikollu l-opportunità biex jiddefendi ruħhu.

Fil-każ tal-incident tal-leak dak li s-soċjetà ssejjaħlu sospett raġonevoli kien ibbażat fuq sors li allega li r-rikorrenti kien ta tip off lil terzi, meta l-istess ġudikanti fil-każ la jafu min hu dan is-sors u wisq anqas eżaminaw xi evidenza. Kien ikun biss wara smiġħ xieraq u trasparenti, fejn jistressqu l-provi u jsiru l-kontro-argumenti mill-akkużat li s-soċjetà setgħet tkun moralment konvinta u tasal għall-konkluzjoni oġġettiva li

għandha raġuni raġonevoli li ssib lir-rikorrenti ħati kif akkużat. F'dan il-każ dan ma sarx.

It-Tribunal ħares lejn aspett ieħor tat-Termination Letter ref folio B13 fejn is-soċjetà tidher li qed tpoġġi piz fuq id-deċiżjoni għat-tkeċċija għal inċidenti li seħħew f'Ġunju tal-2013, Mejju tal-2016 u Settembru tal-2018 liema inċidenti ma deheru imkien fl-ittra li ngħatat lir-rikorrenti aktar kmieni fl-istess jum, ref folio A11. Jekk dawn ma deheru bħala akkużi, ir-rikorrenti ma setax jiddefendi lilu nnifsu dwarhom għalhekk is-soċjetà qatt ma setgħet b'mod ġust tiddixxiplinah dwarhom. Huwa prinċipju bażiku ta' ġustizja li jekk wieħed jiġi ċensurat irid ikun jaf fuq xhiex u li jingħata ċ-ċans li jiddefendi lilu nnifsu.

Il-Qorti tal-Appell, fil-każ James Buhagiar v Jani Ltd, qalet li nuqqas proċedurali hu wieħed mill-fatturi li t-Tribunal irid iqis meta jiġi biex jiddetermina jekk id-deċiżjoni tal-prinċipal kinitx raġonevoli.

Għalhekk it-Tribunal jikkonkludi li kien hemm ksur flagranti tal-ftehim kollettiv li ħoloq żbilanċ fl-ekwità bejn il-partijiet li rrendiet lir-rikorrenti f'pożizzjoni impossibbli biex jiddefendi lilu nnifsu u li jkollu ċans ġust għal smigħ xieraq.

It-Tribunal xorta waħda ma waqafx hawn imma ħares lejn aspetti oħra fosthom ir-raġunijiet tat-tkeċċija.

Il-każ tal-Valyou Supermarket

F'Ottubru, 2019 il-gazzetta MaltaToday ippublikat artikolu fejn allegat li r-rikorrent kellu inċident ta' shoplifting. L-esponent appellant stqarr pubblikament fuq il-facebook page tiegħu u anki mas-soċjetà appellata li dan kien nuqqas ta' żvista meta nesa jtella' prodotti li kienu fuq wara tat-trolley. Hu jispjega li kif ingibditlu l-attenzjoni mill-kaxxiera huwa ħallas għal dak kollu li xtara u skuża ruħhu. Hu jikkontendi li ma kien hemm l-ebda każ ta' serq ref folio 57-66.

Is-Sur Ray Mintoff direttur tal-Valyou jixhed li meta ra l-video tas-CCTV camera kien ra lir-rikorreneti ħiereġ b'xi oġġetti fit-trolley li kien għadu ma ħallasx għalihom imma kif ingibdet l-attenzjoni tiegħu għal dan, ħallas fil-pront u skuża ruħhu.

Is-Sur Herman Grech jixhed li dakinhar li ħarġet l-istorja, kien iltaqa' mad-Direttur Maniġerjali u mal-edituri l-oħra tas-soċjetà flimkien mar-rikorrenti fejn semgħu l-verżjoni tal-esponent appellant is-Sur Camilleri u anki ċemplu lid-direttur tas-supermarket is-Sur Ray Mintoff biex jieħdu l-verżjoni tiegħu. Il-konklużjoni kienet li l-fatti kif spjegati mis-Sur Mintoff kienu differenti minn dawk ippubblikati fil-gazzetta MaltaToday. Għalhekk is-soċjetà ħarġet stqarrija biex tiddefendi lir-rikorrenti u tiddeplora l-istorja kif ħarġet fil-MaltaToday – ref folio 42 u folio 143.

Herman Grech iżid li f'Diċembru 2019 hu u d-Direttur Maniġerjali s-Sur Michel Rizzo marru għand id-direttur tal-Valyou s-Sur Ray Mintoff biex jindagaw dwar l-għajdut li kien qed jaslilhom, li effettivament l-istorja tas-shoplifting kif ipprezentata mir-rikorrenti lis-soċjetà, ma kinitx veritiera. Ix-xhud jgħid li s-Sur Ray Mintoff qallhom li r-rikorrenti kien ħa diversi oġġetti mis-supermarket u l-figura ta' dan kienet għolja ħafna ref. 144. Is-Sur Mintoff iżid li għalkemm provi ta' serq ma kellux xorta kien ftiehem mar-rikorrenti biex dan, iħallas ħamest elef euro u kollox jieqaf hemm. Is-sur Herman Grech anki għamel telefonata lis-Sur Philip Borg li hu direttur ieħor tal-Valyou fejn dan tal-aħħar qallu biex joqgħod fuq dak li kien qallu d-direttur l-ieħor is-Sur Ray Mintoff ref folio 283.

Ir-rikorrenti jgħid li dan l-arrangament tal-ħamest elef euro daħal għalih mhux għaliex kien ħa xi ħaġa li mhix tiegħu imma għaliex ma riedx li ħaġa bħal din teskala minħabba l-pożizzjoni pubblika li hu kellu bħala ġurnalista ref sottomissjonijiet 9.20.

Is-Sur Rizzo jixhed li din il-verżjoni ma kellha xejn x'taqsam mal-ewwel verżjoni tas-sur Mintoff u għalhekk ħass li abbażi ta' dak li kien qed jgħid id-direttur tal-Valyou, il-probabbiltà kienet li l-gazzetta MaltaToday kellha raġun ref 73. Is-Sur Rizzo argumenta li b'din is-sitwazzjoni, is-soċjetà emmnet li fl-impjieg kellha ġurnalista li ma qalx il-verità u li minħabba f'hekk is-soċjetà kien se jkollha tikkoreġi l-istqarrija li kienet ħarget favur ir-rikorrenti u tagħti raġun lil kompetitur tagħha.

Min-naħa l-oħra s-Sur Mintoff xehed li ħassu ppressat mis-Sur Herman Grech u s-Sur Michel Rizzo fejn tal-ewwel anke għamel pressjoni fuq il-partner fin-negozju s-Sur Philip Borg biex l-istess Mintoff jiltaqa' mas-Sur Herman Grech. Skont is-Sur Mintoff din il-pressjoni saret biex jgħidilhom li r-rikorrenti kien seraq meta hu jikkontendi li ma kellu ebda prova ta' dan;

"I never accused him, I was only investigating" – ref folio 233.

Is-Sur Mintoff ikompli jgħid li s-Sur Grech u s-Sur Rizzo riedu din l-evidenza biex skont huma, jkeċċuh mill-impjieg;

"le qalli ċar u tond li biex jippruvaw ikeċċuh" – ref 233.

Incidenti li jseñħu barra l-post tax-xogħol minn impjegati huma normalment kwistjonijiet personali li l-prinċipal m'għandux ikollu interess fihom. Izda, dan jiddependi mit-tip ta' xogħol li l-impjegat għandu, il-grad u r-rwol li jikkupa fil-post tax-xogħol tiegħu, in-natura tal-incident innifsu u l-effett li jista' jkollu fuq in-negozju tal-prinċipal u anke l-effett fuq l-impjegati l-oħra.

Selwyn's Law of Employment 21st Edition jgħid li;

If it can be said that the conduct in question has an adverse effect on the employer's business then a dismissal may be fair. *Para 17.137*

F'dan il-każ, ir-rikorrent kien ġurnalista anzjan, persuna magħrufa fil-media, jopera fin-negozju tal-aħbarijiet u tal-kredibilità. Għaldaqstant, allegazzjoni ta' shoplifting fuq ġurnalista ewlieni ta' gazzetta ewlenija fil-pajjiż, żgur kien se jkollha effett fuq in-negozju tal-principali u anke fuq il-kollegi li joperaw fl-istess newsroom.

Għalhekk is-soċjetà għamlet sew li tinvestiga l-għajdut li kien qed jasilha u huwa raġonevoli li nvestigaturi indagaw sewwa l-fatti speċjalment meta jkun hemm verżjonijiet differenti tal-każ. Il-ħlas ta' ħamest elef euro li r-rikorrenti għamel lis-Sur Mintoфф mhiex fiha nnifisha ammissjoni ta' serq imma hija informazzjoni direttament relatata mal-inċident tax-shoplifting u għaldaqstant huwa raġonevoli li s-soċjetà ħassitha aggravata meta din l-informazzjoni ma ħarġitx meta r-rikorrenti kien intervistat mill-manigment. Bħal ma r-rikorrenti ħass li kellu bżonn l-appoġġ tas-soċjetà biex jipproteġi r-reputazzjoni tiegħu daqstant ieħor is-soċjetà kellha bżonn l-appoġġ tar-rikorrenti fil-forma ta' informazzjoni rilevanti biex is-soċjetà tagħraf tipproteġi r-reputazzjoni tagħha. Żbalja r-rikorrenti meta informazzjoni bħal din ma kinix żvelata lis-soċjetà fil-ħin.

Min-naħa l-oħra min jinvestiga jrid ikun hemm jista' jkun oġġettiv u jagħmel ħiltu kollha biex fl-investigazzjoni jagħti wkoll piż lil dawk l-elementi u ċirkostanzi li b'xi mod jippuntaw lejn l-innoċenza ta' dak investigat. Li investigaturi a priori jgħidu li l-intenzjoni tagħhom hija li jkeċċu lill-appellant mill-impjieg huwa sinjal l-aktar ċar li l-investigazzjoni hija biased u għalhekk serjament nieqsa minn kredibbli għall-fini ta' ġustizzja. Investigazzjoni nieqsa mill-oġġettività mhix investigazzjoni kredibbli.

Fil-kuntest li l-istess kap tal-HR li fuqu taqa' r-responsabbiltà primarja li jagħmel investigazzjonijiet bħal dawn, tħalla barra kompletament minn dan il-proċess, kif ukoll id-Direttur Maniġerjali involva ruħhu attivament fl-investigazzjoni meta quddiemu isiru appelli minn deċiżjoni dixxiplinarja, l-element ta' bias fil-każ ikompli jikber u mhux jonqos.

Għalhekk filwaqt li jidher li hemm ġustifikazzjoni biex is-soċjetà tiegħu passi dixxiplinarji dwar dan il-każ, il-fatt li l-investigazzjoni telqet minn premessa ta' ħtija rrendiet l-investigazzjoni irrilevanti għal dan it-Tribunal.

Tip-off lil terzi

Fid-19 ta' Diċembru, 2019 l-istess jum li fih ġie mkeċċi r-rikorrent mill-impjieg tiegħu, is-Sur Herman Grech u ġurnalisti oħra tat-Times of Malta saru jafu waqt smiġħ fil-Qorti fil-kawża dwar Yorgen Fenech, ħin 13.18pm, li f'konverżazzjoni bil-mowbajl

fown bejn Yorgen Fenech u zijuh Ray jingħad li kien hemm xi ġurnalists li kien informali l Yorgen Fenech li l-pulizija kienu qed isegwuh ref folio 87 and folio 90.

Minkejja li x-xhieda fil-qorti la ssemmi isem ta' ġurnalists u anqas il-gazzetta li jaħdem magħha, id-Direttur Maniġerjali s-Sur Michel Rizzo qal li kellhom sors li kien informahom li l-ġurnalists kien Ivan Camilleri. Dan is-sors kien tal-Editur in Chief is-Sur Herman Grech u għalhekk kien anonimu għad-Direttur Maniġerjali. Is-Sur Rizzo iżid li s-Sur Herman Grech kien kellmu dwar dan xi jiem qabel u għalhekk kien qed jistenna li din l-istorja kienet se toħroġ fil-media. Infatti s-sur Grech jixhed li kellu l-ewwel tagħrif dwar il-possibilità ta' leak mir-rikorrenti minn Mejju jew Ġunju tal-istess sena. Dan kien korroborat mill-Managing Director ref 345 meta spjega li hu kien jaf li s-sur Herman Grech kien jittellem mar-rikorrenti dwar l-inkontri ġurnalistiċi li kien ikollu ma' Yorgen Fenech – ref folio 145. Sa Diċembru, 2019 stess l-Editur in Chief xehed li kien għadu jirċievi informazzjoni dwar il-leak mingħand is-sors tiegħu ref folio 145.

Minkejja dan is-soċjetà ma ħasset l-ebda bżonn li formalment tinvestiga sitwazzjoni li skont hi kienet diżastruża għall-kumpannija. It-Tribunal jistaqsi jekk kienet daqshekk serja s-sitwazzjoni għaliex is-soċjetà ma appuntatx investigazzjoni immedjata imma qagħdet tistenna sakemm din l-istorja toħroġ fil-media? Prinċipal tipiku li jkollu suspetti li impjegat tiegħu qed jikser regoli bażiċi tax-xogħol jipprova jimminimizza l-ħsara billi jieħu kontroll tas-sitwazzjoni u formalment jinvestiga u jieħu passi u mhux iħalli s-sitwazzjoni tiġi kontrollata jekk mhux ukoll manipulata minn terzi anzi mill-istess kompetituri.

Fix-xhieda tas-Supretendent Keith Arnaud joħroġ ċar li għalkemm il-pulizija kienu jafu li Yorgen Fenech kien jaf bl-arrest imminenti tiegħu, il-pulizija ma setgħux jgħidu kif u min seta' infurmah. Is-Supretendent Arnaud seta' biss jikkonferma li l-ġurnalists Ivan Martin kien għamel l-aħħar kuntatt tiegħu b'sms ma' Yorgen Fenech fid-9 ta' Lulju, 2019 filwaqt li Ivan Camilleri kien għamel l-aħħar kuntatt tiegħu ma' Yorgen Fenech fid-19 ta' Novembru, 2019 ref folio 212. Dawn ma kinux l-uniċi ġurnalisti tat-Times of Malta li kienu jikkomunikaw mas-Sur Yorgen Fenech jew li kienu jseguw din l-istorja ref folios 123, 124. Dan jagħmilha aktar importanti għas-soċjetà biex tikkonduċi investigazzjoni oġġettiva għaliex kien hemm diversi elementi li kienu jeħtieġu eżami sewwa.

L-informazzjoni li ħarġet fil-qorti fl-għodwa tad-19 ta' Diċembru ħolqot paniku lis-soċjetà għaliex fehmet li l-istess informazzjoni setgħet tagħmilha ħsara għar-reputazzjoni tagħha. Is-soċjetà, quddiem l-inazzjoni tagħha ta' ħafna xhur meta naqset li tieħu passi fuq l-allegati leaks li kienet diġà taf bihom, riedet tikkompensa b'laqgħa mgħaġġla fl-istess jum bit-tama li tiskopri l-verità. Tant li minflok iffaċċjat lill-appellant b'akkużi speċifiċi talbitu biex jipprova l-innoċenza tiegħu għall-

allegazzjonijiet li pprezentatlu. Meta wieħed iżid li l-appellant ma kellux żmien jipprepara u anqas ikun assistit, allura din il-laqgħa kienet biss waħda investigattiva iżda mal-mument li r-rikorrent ċaħad l-investigazzjonijiet, il-Bord bidel il-funzjoni tiegħu f'wieħed ta' dixxiplina u r-riżultat kien li fi spazju ta' ftit iżjed minn siegħa, l-appellant tkeċċa mill-impjeg. Is-soċjetà żbaljat meta ħalltet dawn iż-żewġ funzjonijiet relatati imma li jridu jinżammu separati. Dak li joħroġ mill-investigazzjoni jista' jwassal għal passi dixxiplinarji imma proċess ta' investigazzjoni qatt ma jista' jinbidel fi proċess ta' dixxiplina.

Jekk wieħed ikollu jaċċetta li xi ħadd bħall-Editor in Chief jistrieħ fuq is-sors għaliex hija l-għodda prinċipali ta' kull ġurnalista, ċertament ma jistax jingħad l-istess għad-Direttur Maniġerjali li l-vesti tiegħu huma ta' tmexxija maniġerjali tas-soċjetà u mhux xogħol ġurnalistiku. Hu stess jispjega li l-istess soċjetà tagħmel distinzjoni bejn it-tmexxija tal-azjenda u l-Bord Editorjali u hekk għandu jkun.

Iżda f'din is-sitwazzjoni dan ma sarx, u għalhekk id-Direttur Maniġerjali kien żbaljat meta ħallat ir-rwol tiegħu ma' dak ta' ġurnalista u uża l-għodda tas-sorsi li anqas ma kienu magħrufa lil stess biex abbażi tagħhom jitkeċċa r-rikorrenti.

Anqas ma hija kredibbli l-asserzjoni tad-direttur maniġerjali li għaliex l-atmosfera dak iż-żmien fil-pajjiż kienet tensa u b'konsegwenza n-newsroom kienet, simbolikament "on fire" kienet liċenzja biex il-prinċipal jinjora l-ftehim kollettiv. Meta ftehim kollettiv jagħti l-fakultà lis-soċjetà biex tissospendi impjegat mix-xogħol sakemm isiru l-investigazzjonijiet neċessarji u smigħ tal-każ, prinċipal tipiku kien jieħu din l-opportunità biex simbolikament "puts out the fire" u jagħti ċans lilu nnifsu jinvestiga sewwa biex meta jieħu deċiżjonijiet serji bħal temm ta' impjeg mhux biss ikun moralment konvint imma legalment korrett.

Is-soċjetà hekk kellha tagħmel u naqset milli tagħmlu.

L-evidenza għall-fini ta' proċess dixxiplinarju trid tkun waħda li hija rilevanti u sostanzjata bi provi tangibbli. Hekk biss jista' wieħed jikkunsidra tali evidenza bħala waħda serja u timmerita li tiġi sindikata bis-serjetà. Jekk le, allura jkun biss għajdut u għalhekk ma jistgħux jittieħdu passi dixxiplinarji abbażi ta' għajdut.

Il-Kwistjoni dwar il-karattru tar-rikorrenti

Matul il-proċess tressqet evidenza ta' mġiba xejn kumplimentuża tar-rikorrent lejn terzi fosthom nies li kien jiltaqa' magħhom fil-ħajja pubblika u anki kollegi. Is-soċjetà ħarġet diversi charges dwar xi uħud minnhom. Id-difiża tar-rikorrenti kienet li jew kien provokat jew xi ħadd naqsu fil-perkors tal-ħajja lavorattiva. It-Tribunal mhux se jidhul fil-mertu ta' dawn l-inċidenti imma jrid jirrimarka li filwaqt li l-appellant huwa fil-

libertà li jadotta liema stil jixtieq fil-ħajja lavorattiva tiegħu, dan id-dritt jieqaf mal-punt li jista' jinkiser id-dritt ta' oħrajn. Li r-rikorrenti jippretendi li ħaddieħor għandu joqgħod għal kummenti dispreġjattivi tiegħu għaliex hu jikkontendi li dak huwa l-istil tiegħu, turi arroganza u hija kompletament inaċċettabbli – ref Seduta 20 ta' Ġunju, 2020. Din l-attitudni għamlet sitwazzjonijiet diġà diffiċli fuq il-post tax-xogħol aktar diffiċli.

Deċiżjoni

Wara li t-Tribunal eżamina u evalwa d-dikjarazzjoni tal-każ, testimonjanzi, dokumenti u sottomissjonijiet tal-partijiet u wara konsiderazzjoni ta' dawn, it-Tribunal, wara li ħares lejn l-elementi tal-każ fit-totalità u l-komplessità tagħhom, jiddeċiedi li r-rikorrent is-Sur Ivan Camilleri kien terminat mix-xogħol ingustament u għalhekk mhux skont il-liġi.

Kumpens

It-Tribunal jordna kumpens mingħand is-soċjetà Allied Malta Newspapers plc lir-rikorrenti s-Sur Ivan Camilleri s-somma ta' mija u wieħed u sebgħin elf, ħames mija u disgħa u sittin euro (€171,569.00) li nofsha titħallas fi żmien sitt xhur mid-data ta' din id-deċiżjoni u n-nofs l-ieħor jitħallas fi żmien sena minn din id-deċiżjoni.

Motivazzjoni tal-kumpens;

<i>Basic weekly wages</i>	<i>(FS3) 2017 €973.18 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,605.36</i>
	<i>(FS3) 2018 €975.93 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,748.36</i>
	<i>(FS3) 2019 €979.26 x 52 ġimgħa</i>	<i>€50,758.41</i>

Average ta' sena fuq it-tliet snin ref. folios 449-451

It-Tribunal uża l-Extrapolated self-employment income

Ref. folio 448 għal perijodu 2020-2028 u wasal għal figura ta' €238,566.00

(fejn huwa stmat li fl-2018 ikun laħaq id-dħul ta' €50,758.41)

Kalkoli finali –

<i>Average yearly wage</i>	<i>€50,758.00 x 9 snin</i>	<i>€456,822.00</i>
<i>Tnaqqas is-self employment għa 9 snin folio 448</i>		<i><u>€238,566.00</u></i>
<i>Differenza</i>		<i>€218,256.00</i>
<i>Jizdied il-bonuses statutorji għal 9 snin</i>		<i>€4,613.00</i>
<i>Tnaqqas 25% bħala l-piż tar-responsabbiltà tar-rikorrent fil-każ</i>	<i>€55,717.00</i>	<i>€167,152.00</i>
<i>Danni morali (€1000 għal kull sena mill-20 ta' Dicembru, 2019 jew parti minn sena)</i>		<i>€4,417.00</i>

Total dovut mis-soċjetà lir-rikorrenti

€171.569.00

L-ispejjeż tal-kawża għad-debitu tas-soċjetà intimata jiġifieri l-Allied Newspapers plc.”

L-Appell

5. Fir-rikors tal-appell imressaq fil-11 ta' Ġunju, 2024, ir-rikorrent talab lil din il-Qorti tiddikjara li d-deċiżjoni appellata hija korretta u għandha tiġi konfermata, għajr għal dik il-parti tad-deċiżjoni fejn it-Tribunal applika riduzzjoni ta' 25% tal-kumpens dovut fl-ammont ta' €55,717, u talab li dan l-ammont jiżdied mal-kumpens likwidat favur tiegħu, filwaqt li s-soċjetà appellata tiġi kkundannata tħallu wkoll dan l-ammont bħala kumpens għad-danni.

6. L-appellant spjega li huwa ħassu aggravat b'dik il-parti tad-deċiżjoni appellata fejn it-Tribunal iddeċieda li għandu jnaqqas 25% tal-kumpens likwidat favur tiegħu, rappreżentanti l-piż tar-responsabbiltà tar-rikorrent fil-każ. L-appellant qal li bħala punt ta' liġi, it-Tribunal ma setax inaqqas dan l-ammont għaliex il-liġi ma tikkontemplax dan, kif ukoll għaliex it-Tribunal ma kkunsidrax il-mertu dwar l-allegati inċidenti li fil-konfront tagħhom it-Tribunal qiegħed ipogġi l-piż tar-responsabbiltà fuq l-appellant, kif ukoll għaliex li kieku t-Tribunal kellu l-kompetenza jnaqqas mill-kumpens, u li kieku l-mertu ta' dawn l-inċidenti kellu jittieħed in konsiderazzjoni, ma kienx hemm ness bejn il-fatt kolpuż u d-danni subiti. L-appellant qal li dan in-ness huwa essenzjali sabiex jissussisti l-kunċett ta' negligenza kontributorja skont il-prinċipji ġenerali dwar danni ċivili.

7. L-appellant qal li kuntrarjament għal dak li jiġri f'pajjizi oħra, fejn il-leġislatur ikkontempla tnaqqis fil-kumpens li jista' jiġi likwidat favur ħaddiem li jisfa imkeċċi ingustament, il-leġislatur Malti jrid li fejn it-Tribunal isib li hemm tkeċċija ingusta, il-ħaddiem għandu jithallas għad-danni li sofra u li ser isofri, kemm reali u telf ieħor, kif ukoll ċirkostanzi oħra li jistgħu jaffettwaw il-potenzjal tal-impjieg tal-ħaddiem, mingħajr ebda tnaqqis. Qal li fejn jiġi stabbilit li tkeċċija hija ingusta, il-ħaddiem għandu jingħata kumpens sabiex jagħmel tajjeb għat-telf li sofra. L-appellant qal li għandha tapplika l-massima *ubi lex voluit, dixit, ubi noluit, tacit*, u sabiex din il-Qorti taċċetta li t-Tribunal jista' jkollu l-kompetenza li jnaqqas il-kumpens likwidat minħabba negligenza kontributorja, skont il-liġi ġenerali tagħna għandu jiġi stabbilit li hemm il-kolpa tal-persuna li ma tużax il-prudenza u d-diligenza ta' *bonus paterfamilias*, il-prova tan-ness tal-kawżalità bejn il-fatt kolpuż u d-danni subiti, u l-prova li l-persuna li sofriet dawn id-danni setgħet tevita li jkun hemm id-danni. L-appellant qal li biex it-Tribunal jasal biex inaqqas ammont mill-kumpens minħabba r-responsabbiltajiet tar-rikorrent, wara li jkun sab li hemm tkeċċija ingusta, it-Tribunal irid l-ewwel u qabel kollox jiddeċiedi li fuq il-mertu u abbażi tal-provi, ir-rikorrent irid ikun ikkontribwixxa għad-danni b'att jew b'nuqqas doluż tiegħu. L-appellant qal li mhux kull nuqqas ta' impjegat matul il-ħajja lavorattiva tiegħu, jista' jew għandu jwassal għat-tkeċċija, u huwa paċifiku li l-prinċipal irid ikollu kawża tajba u biżżejjed biex ikeċċi ħaddiem fil-mument li jiddeċiedi li jtemmlu l-impjieg. Qal li t-Tribunal imkien ma spjega x'kien l-att doluż min-naħa tiegħu li kellu jwassal għat-tkeċċija u għad-danni sofferti. Qal li minkejja li t-Tribunal jgħid li l-evidenza mressqa mis-soċjetà appellata tindika ċerta arroganza min-naħa tiegħu, it-Tribunal irrikonoxxa wkoll li minkejja s-

soċjetà appellata ressqet diversi *charges* fil-konfront tiegħu, huwa kien ressaq difiża għalihom, u huwa wera kif f'dawk l-inċidenti huwa kien qiegħed jirrispondi għal provokazzjoni li sofra, jew għaliex xi ħadd kien naqsu. It-Tribunal qal ukoll li huwa ma kienx ser jidhol fil-mertu ta' dawk l-inċidenti.

8. L-appellant hawnhekk staqsa kif it-Tribunal seta' jasal għall-konklużjoni dwar ir-responsabbiltà tiegħu marbuta ma' dawn l-inċidenti, mingħajr ma jikkunsidra l-mertu speċifiku tagħhom. L-appellant qal li tliet inċidenti li seħħew fuq medda ta' ħmistax-il sena impjeg, ma jistgħux jitqiesu fid-dawl ta' dak li qalet parti waħda biss f'dawn il-proċeduri. L-appellant qal li t-Tribunal lanqas ma kien korrett meta ħa biss estratt minn dak li qal l-appellant dwar l-istil personali tiegħu, u applikah fir-rigward ta' inċidenti speċifiċi li ssemew mis-soċjetà appellata. Qal li l-punt tiegħu dejjem kien li jekk jiġi pprovokat jew imminat fix-xogħol, huwa t-tip li ser jirrispondi. L-appellant qal li dawn kienu inċidenti li ma kellhomx jitqiesu għaliex kienu seħħew ferm qabel ma huwa tkeċċa mill-impjeg. Qal li dawn kienu inċidenti li kellhom jitqiesu li ġew sorvolati minħabba l-mogħdija taż-żmien, u dan in vista ta' dak li jgħid il-ftehim kollettiv. Qal li l-imsemmija inċidenti ma kienu tal-ebda rilevanza għall-allegazzjonijiet li fuqhom is-soċjetà appellata bbażat it-tkeċċija tiegħu. Qal li li kieku t-Tribunal evalwa l-mertu ta' dawn l-inċidenti, kien isib li huwa kien ġustifikat jirreaġixxi bil-mod kif irreaġixxa, speċjalment meta wara li kien ħadem fuq storja investigattiva taħraq fuq persuna pubblika partikolari, kollega tiegħu stiednet lil din il-persuna għal intervista fuq programm tal-kamra tal-aħbarijiet, u lanqas biss infurmatu, u barra minn hekk ippermettiet li din il-persuna tgħaddi kummenti dispreġjattivi fil-konfront tiegħu. L-appellant qal li huwa ħassu urtat u mwegga' b'dan.

9. L-appellant saħaq li dawn l-inċidenti li ssemmew mis-soċjetà appellata, issemmew biss bħala *afterthought*, u r-raġunijiet li wasslu għat-tkeċċija tiegħu mill-impjieg kienu aktar espliċiti u distinti minn hekk. Qal li ladarba fil-laqgħa ta' investigazzjoni jew ta' dixxiplina li saret fid-19 ta' Diċembru, 2019, dawn l-inċidenti lanqas biss issemmew, u għandu jirriżulta li huwa qatt ma seta' jinstab li kkontribwixxa għat-tkeċċija tiegħu minħabba f'dawn l-inċidenti. L-appellant qal li huwa ħadem mas-soċjetà appellata għal ħmistax-il sena, u l-evidenza turi li huwa kien bniedem rispettat ferm f'xogħlu, bi stil u b'approċċ partikolari, anki sabiex seta' jwassal ċerti stejjer investigattivi. Qal li huwa kien meqjus bħala ġurnalist tajjeb għaliex kien kontroversjali, u huwa qatt ma ħadem għall-interessi personali tiegħu, iżda għal dawk tal-kumpannija u tal-qarrejja tagħha. L-appellant saħaq li jekk is-soċjetà appellata esebiet evidenza dwar tliet inċidenti iżolati li seħħew fuq medda ta' ħames snin minn ħmistax-il sena xogħol, liema inċidenti graw ferm qabel it-tkeċċija tiegħu mill-impjieg, u f'kull każ għandu jirriżulta li huwa kien imminat jew provokat minn xi ħadd fuq il-post tax-xogħol tiegħu, dawn ma kellhomx jitqiesu bħallikieku kellhom xi piż fuq id-deċiżjoni tat-tkeċċija tiegħu. Qal li jekk is-soċjetà appellata riedet li huwa jitkeċċa mill-impjieg minħabba l-karattru jew l-istil tiegħu, din setgħet tgħaddih minn proċess ta' dixxiplina minħabba f'hekk, imma dan qatt ma sar. Qal li huwa tkeċċa abbażi ta' żewġ allegazzjonijiet li kienu assolutament infondati, u li ma kellhom x'jaqsmu xejn mal-inċidenti li ssemmew mis-soċjetà appellata. L-appellant saħaq li t-Tribunal kien korrett meta qal li ma kienx ser jidhol fil-mertu ta' dawn l-inċidenti, imma kien skorrett meta ddeċieda li jnaqqas il-kumpens dovut minħabba f'dak li ngħad mis-soċjetà appellata proprju dwar dawn l-inċidenti.

10. L-appellant qal illi s-soċjetà appellata kienet f'pożizzjoni li kieku riedet, setgħet tevita għal kollox it-tkeċċija tiegħu mill-impjieg, u tevita għal kollox li tikkaguna danni reali, irrimedjabbli u morali fuqu. Qal li kieku s-soċjetà appellata għamlet dak kollu li kellha tagħmel, dawn id-danni kienu jiġu evitati għal kollox. L-appellant qal li n-ness fil-każ odjern jeżisti biss bejn l-aġir negligenti tas-soċjetà appellata u d-dannu li sofru hu l-appellant. L-appellant qal li anki wara d-deċiżjoni tat-Tribunal, it-*Times* ħarġet mhux biss estratt qarrieqi dwar is-sustanza tad-deċiżjoni, iżda saħansitra ħarġet stqarrija formali fejn reġgħet u baqgħet issostni li kellha raġun fil-mertu sabiex tkeċċi lill-appellant u dan sabiex timmina r-reputazzjoni tiegħu f'għajnejn il-pubbliku, u b'hekk kompliet tikkawża u tiggrava d-danni għalih. Qal li tenut kont li t-tnaqqis mill-kumpens ma kienx dovut, id-danni morali fis-somma ta' €4,417 li t-Tribunal ordna li jiġihallu, huma pjuttost sproporzjonati meta wieħed jikkunsidra d-danni morali li huwa soffra jew li għadu jsofri, u d-danni morali llikwidati favur tiegħu ma jagħmlu xejn tajjeb għas-sofferenza morali li għadda minnha tul dawn l-aħħar snin, u li aktarx li ser jibqa' jsofri għas-snin li ġejjin. L-appellant qal li huwa ma qabadx u fajjar ammonti fl-arja, iżda esebixxa rapport professjonali ta' terzi li pprezentaw ċifri pjuttost konservattivi dwar l-impatt tat-telf tax-xogħol fuq l-introjtu tiegħu, kif ukoll iċ-ċans li jerga' jibda jaqla' introjtu simili jew ekwivalenti għal li kellu dak iż-żmien. L-appellant qal li t-Tribunal kellu stampa ċara u oġġettiva tad-danni u taċ-ċirkostanzi kollha li affettwawlu l-potenzjal lavorattiv tiegħu, u r-rapport esebit minnu ma ġiex ikkontestat. L-appellant qal li kienet is-soċjetà appellata li għamlet numru ta' allegazzjonijiet fiergħa u foloz fil-konfront tiegħu, u dan minkejja li kienet taf li aġixxiet bi ksur tal-ftehim kollettiv, tal-ligi u tad-drittijiet tal-appellant. Kompla jgħid li huwa

għadu sal-lum ma jistax isib pożizzjoni fl-istess settur b'kundizzjonijiet simili għal li kellu, u r-realtà hi li meta jintefa' t-tajn, xi ftit minnu jeħel dejjem.

Ir-Risposta tal-Appell

11. Is-soċjetà appellata wiegħbet li hija qiegħda tikkontesta d-deċiżjoni tat-Tribunal, u għalhekk l-argumenti legali li għamlet fl-appell separat li hija pprezentat, għandhom japplikaw ukoll għal dan l-appell. Qalet li filwaqt li l-appellant jgħid li t-Tribunal huwa prekluz milli jnaqqas l-ammont tal-kumpens għaliex l-artikolu 81(2) tal-Kap. 452 ma jipprovdi għal tnaqqis bħal dan, huwa ċar li l-imsemmi artikolu jindika l-elementi li t-Tribunal Industrijali għandu jqis meta jistabbilixxi l-ammont tal-kumpens. Qalet li minkejja dan, l-istess artikolu ma jipprovdi lista eżawrjenti tal-elementi li t-Tribunal għandu jqis, u għalhekk hija ma taqbilx mal-argument tal-appellant li t-Tribunal m'għandux is-setgħa jnaqqas l-ammont tal-kumpens sabiex jirrifletti l-kontributorjetà tal-appellant. Qalet li huwa minnu wkoll li jekk wieħed iqis is-sors tal-Liġi Maltija, kif jagħmel l-appellant, il-liġi Ingliża u senjatament l-artikolu 123(6) tal-Employment Rights Act jipprovdi li t-Tribunal Ingliż għandu dritt inaqqas *compensatory award* f'każ li t-Tribunal ikun konvint li l-impjegat ikun ikkontribwixxa għat-tkeċċija tiegħu stess.

12. Is-soċjetà appellata qalet li meta t-Tribunal għamel tnaqqis ta' 25% minhabba l-mod kif gab ruħhu l-impjegat, dan fetaħ ir-raġunament tiegħu għall-iskrutinju, għaliex mhuwiex ċar kif it-Tribunal wasal għal perċentwal ta' 25%, u mhux għal perċentwal ogħla, u t-Tribunal bl-ebda mod ma spjega jew immotiva din il-parti tad-deċiżjoni tiegħu, u għalhekk id-deċiżjoni tiegħu xorta waħda

mhijiex skont il-ligi. Is-soċjetà appellata qalet li dan mhux tentattiv min-naħa tagħha biex tistieden lil din il-Qorti tissostitwixxi d-diskrezzjoni tagħha ma' dik tat-Tribunal, iżda biex din il-Qorti jkollha indikazzjoni tal-mod legalment skorrett li bih mexa t-Tribunal li attribwixxa 25% għall-aġir kontributorju tal-appellant. Is-soċjetà appellata qalet li l-appellant kien gideb sfaċċatament u wera zlealtà fil-konfront tagħha akkost tar-reputazzjoni, tal-kredibbilità u tal-integrità tagħha. Qalet li t-Tribunal donnu ffoka għal kollox fuq in-nuqqasijiet fil-proċess dixxiplinarju, u ma ħax konjizzjoni tal-fatt li s-soċjetà appellata kellha raġunijiet '*tajba u biżżejjed*' skont il-ligi sabiex tittermina l-impjieg tal-appellant. Qalet li sa ċertu punt hija tirrikonoxxi l-validità fl-argument tal-appellant li d-deċiżjoni tat-Tribunal tiffoka biss fuq il-proċedura adottata minnha, u skarta għal kollox milli jiddetermina jekk kienx hemm raġuni valida u suffiċjenti fil-ligi. Is-soċjetà appellata qalet li t-Tribunal kellu jqis bir-reqqa r-raġunijiet li wasslu għat-tkeċċija tal-appellant, sabiex jiddetermina jekk kienx hemm raġuni tajba u suffiċjenti fil-ligi, u li tali indaġini għandha tiegħu konsiderazzjoni tat-twissijiet li seħħew qabel, u li jindikaw li l-appellant ma kienx '*first time offender*'. L-appellata qalet li hija ma taqbilx mas-sottomissjoni tal-appellant li t-twissijiet preċedenti m'għandhomx jiġu kkunsidrati, imma dawn it-twissijiet kellhom jiġu kkunsidrati wkoll fl-isfond tal-azzjonijiet li wasslu għat-tkeċċija tal-appellant. Qalet li incidenti li seħħew fl-2016 u fl-2018 huma indikattivi tal-karattru tal-appellant u minkejja li ma wasslux għat-tkeċċija tiegħu, juru li hija dejjem xtaqet iżżomm lill-appellant fl-impjieg minkejja l-aġir tiegħu, u dejjem baqgħet ittih il-benefiċċju tad-dubju bit-tama li l-imġiba tiegħu tinbidel. Is-soċjetà appellata qalet li meta t-Tribunal naqas milli jiddetermina jekk kienx hemm raġuni tajba u suffiċjenti skont il-ligi, dan ma setax jevalwa l-element kontributorju tal-

appellant b'mod ħolistiku, għaliex li kieku sar dan, it-Tribunal aktarx li kien jirrikonoxxi li l-perċentwal kontributorju kellu jkun akbar u mhux kif qiegħed jiġi sottomess mill-parti l-oħra. Qalet li hija ma ħaditx deċiżjoni li tittermina l-impjieg tal-appellant abbażi tal-inċidenti li seħħew fis-snin 2013, 2016 u 2018 kif jallega l-appellant, u għalhekk it-Tribunal qiegħed jagħmel evalwazzjoni ħażina meta jgħid li hija qiegħda tpoġġi piż fuq id-deċiżjoni għat-tkeċċija fuq inċidenti li seħħew f'dawk is-snin, għaliex hija dejjem sostniet li r-raġuni għat-tkeċċija kienu l-inċidenti li seħħew lejn l-aħħar tal-2019. Is-soċjetà appellata qalet li hija ma setgħet qatt tinjora l-fatt li fil-passat l-appellant kellu twissijiet għal raġunijiet ta' natura gravi, u t-terminazzjoni mill-impjieg tiegħu seħħet fil-kuntest tal-passat lavorattiv tiegħu wkoll. Qalet ukoll li skont il-ftehim kollettiv applikabbli, twissijiet għal azzjonijiet serji jibqgħu applikabbli għal perijodu ta' ħames snin, u għalhekk l-inċidenti tal-2016 u tal-2018 ma kellhomx jiġu skartati.

13. Is-soċjetà appellata qalet li l-kumpens mogħti huwa sproporzjonat u bl-ebda mod ma jirrifletti l-parametri stabbiliti fl-artikolu 81(2) tal-Kap. 452, jew il-mod kif dejjem ġie interpretat l-imsemmi artikolu. Qalet li hija lanqas ma taqbel mal-argument tal-appellant dwar id-danni morali, u lanqas hemm prova tad-danni li garrbu il-membri tal-familja tal-appellant, li l-appellata tallega li ssemmew mill-appellant f'tentattiv biex jikseb is-simpatija tal-Qorti.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

14. Il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravju mressaq mill-appellant, u dan fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet magħmula mit-Tribunal fid-deċiżjoni appellata, u tas-sottomissjonijiet magħmula mis-soċjetà appellata.

L-Aggravju: [It-Tribunal ma mexiex skont il-liġi meta naqqas 25% tal-kumpens ikkomputat abbażi ta' xi kontributorjetà min-naħa tal-appellant]

15. L-appellant jgħid li t-Tribunal kien żbaljat f'dik il-parti tad-deċiżjoni appellata fejn naqqas 25% tal-kumpens likwidat favur tiegħu, wara li spjega li hemm piż jew responsabbiltà li trid tingarr mir-rikorrent. L-appellant qal li t-Tribunal ma kkunsidrax l-inċidenti preċedenti li ssemew mis-soċjetà appellata, u ma daħalx fil-mertu tagħhom, u għalhekk ma setax fid-deċiżjoni tiegħu jikkonsidra dawn l-inċidenti preċedenti sabiex inaqqaslu mill-kumpens. Qal li f'każ ta' tkeċċija ingusta, il-ħaddiem għandu jingħata kumpens għad-danni li sofru jew li ser isofri u għal ċirkostanzi oħra li jistgħu jaffettwawlu l-potenzjal tal-impjieg fil-futur. Qal li t-Tribunal ma spjegax liema huwa l-att doluż tiegħu li kkontribwixxa għat-tkeċċija ingusta u għad-danni sofferti minnu, u filwaqt li s-soċjetà appellata semmiet tliet inċidenti li huwa kien involut fihom fuq medda ta' ħmistax-il sena, huwa ma ffaċċja l-ebda proċeduri dixxiplinarja fir-rigward ta' dawn l-inċidenti.

16. Il-Qorti kkunsidrat il-pożizzjoni li qegħdin jieħdu l-partijiet f'dawn il-proċeduri, u tibda billi tirrileva li skont l-artikolu 81(2) tal-Kap. 452, it-Tribunal Industrijali għandu diskrezzjoni jikkunsidra diversi fatturi qabel jillikwida l-kumpens li għandu jithallas f'każijiet ta' tkeċċija ingusta mill-impjieg. L-artikolu 81(2)(a) tal-Kap. 452 jipprovdi illi:

“(2) Meta, fuq ilment magħmul skont l-artikolu 75, it-Tribunal isib li r-raġunijiet għall-ilment ikunu bbażati tajjeb –

(a) F'każi ta' tkeċċija mingħajr kawża ġusta, jekk ma jkunx hemm talba speċifika biex jerġa' jidhol fl-impieg jew biex jerġa' jiġi impjegat, jew it-Tribunal jiddeċiedi li ma

għandux jagħmel ordni biex jerga' jidh'ol fl-impjieg jew jerga' jiġi impjegat kif intqal qabel, it-Tribunal għandu jagħti sentenza ta' kumpens, li għandha titħallas mill-prinċipal lil min jagħmel l-ilment, rigward it-tkeċċija:

Iżda, meta jistabbilixxi l-ammont ta' dak il-kumpens it-Tribunal għandu jqis id-danni reali u telfien li jkun bata l-ħaddiem li jkun ġie mkeċċi mingħajr kawża ġusta kif ukoll ċirkostanzi oħra, inklużi l-età u s-snaġġa' tal-ħaddiem li jistgħu jaffettwaw il-potenzjal tal-impjieg ta' dak il-ħaddiem."

17. Huwa ċar mill-kliem tal-liġi, li t-Tribunal jista' jqis numru ta' ċirkostanzi meta jiġi biex jikkomputa l-kumpens li għandu jithallas lill-ħaddiem li jkun ġie mkeċċi mingħajr kawża ġusta, liema ċirkostanzi jistgħu jinkludu l-età u l-abbiltajiet tal-ħaddiem li b'xi mod jistgħu jhallu impatt fuq il-potenzjal futur tiegħu li jaħdem. Dan ifisser li t-Tribunal għandu d-diskrezzjoni jevalwa ċ-ċirkostanzi tal-każ sabiex jiddeċiedi jekk għandux ikun hemm tnaqqis fl-ammont likwidat minħabba kontributorjetà min-naħa tal-impjegat. Fil-fatt din il-Qorti diġà esprimiet ruħha f'dan is-sens fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Steve Holland vs. Office Group Limited**¹, fejn qalet illi:

"Safejn is-soċjetà intimata tgħid li t-Tribunal ma setax japporzjona r-responsabbiltà għat-tkeċċija b'tali mod li imbagħad jiffissa kumpens li jkun jirrifletti dan l-apporzonament, din il-Qorti tqis li t-Tribunal seta' juża din id-diskrezzjoni sabiex jasal għad-deċiżjoni tiegħu. Fil-fatt kien dan l-apprezzament tal-provi tat-Tribunal, li wassal għall-konklużjoni li filwaqt li kien hemm imġiba tar-rikorrent li ma kinitx aċċettabbli, u li bla dubju kienet strumentali biex ittieħdet id-deċiżjoni li l-impjieg tiegħu għandu jiġi tterminat, fl-istess ħin it-Tribunal qies ukoll li s-soċjetà intimata għandha għal xiex twieġeb minħabba l-mod kif itterminat l-impjieg tar-rikorrent u n-nuqqas ta' proċeduri dixxiplinarji min-naħa tagħha. Il-Qorti tirrileva li mill-mertu ma jista' jsir l-ebda appell quddiemha, iżda safejn l-ilment tas-soċjetà intimata huwa dwar jekk it-Tribunal eżerċitax xi poter li m'għandux, il-Qorti tqis li t-Tribunal seta' jagħmel l-evalwazzjoni li għamel, u jasal għall-konklużjoni li l-partijiet huma ugwalment responsabbli għat-tkeċċija mill-impjieg tar-rikorrent."

¹ 27.11.2024.

18. Is-soċjetà appellata fir-risposta tagħha tqajjem dubji dwar il-mod kif it-Tribunal ikkomputa l-perċentwal ta' responsabbiltà li għandha tingarr mill-appellant, u tgħid li t-Tribunal imkien ma għamel indaġini jew immotiva din il-parti tad-deċiżjoni tiegħu. Il-Qorti tirrileva li filwaqt li fid-*decide* tad-deċiżjoni appellata, it-Tribunal ma speċifikax għal liema raġuni kien qiegħed inaqqas l-ammont ta' €55,717 mill-komputazzjoni tal-kumpens, fil-konsiderazzjonijiet tiegħu huwa għamel riferiment għal provi li fuqhom effettivament ibbaża din il-parti tad-deċiżjoni tiegħu, u li t-Tribunal jgħid li huma indikattivi tal-attitudni konfrontazzjonali li kien juri l-appellant fir-rigward tal-kollegi tiegħu. L-appellant jislet dawn il-partijiet tad-deċiżjoni appellata fir-rikors tal-appell tiegħu, u jgħid li huma proprju dawn l-aspetti karatterjali tiegħu li għenuh jkun ġurnalist investigattiv tajjeb, u jimplika li fil-linja tax-xogħol tiegħu dan it-tip ta' karattru huwa ta' preġju u mhux difett. It-Tribunal qies iżda li filwaqt li t-tkeċċija tal-appellant mill-impjieg kienet ingusta, kien hemm forma ta' kontributorjetà min-naħa tal-appellant in vista ta' ċerti aspetti karatterjali tiegħu kif jirrizultaw minn provi li tressqu quddiem it-Tribunal. It-tkeċċija tal-appellant mill-impjieg ma ngħatatx f'vakwu, iżda fil-kuntest tal-ħajja lavorattiva tiegħu u ta' ċerti incidenti li kien involut fihom fuq medda ta' snin, u m'hemmx dubju li ladarba kien hemm prova ta' dan li tressqet quddiem it-Tribunal, din il-prova ġiet mistħarrġa, u kienet tiffirma parti mill-konsiderazzjonijiet finali tat-Tribunal qabel wasal għad-deċiżjoni appellata. Din il-Qorti, filwaqt li mhijiex sejra tidhol fil-mertu tad-deċiżjoni appellata, għaliex hija prekluzja milli tagħmel dan mil-liġi stess, tqis li dan l-appell m'għandux jintlaqa', u d-deċiżjoni appellata għandha tiġi kkonfermata fl-intier tagħha, għaliex mhuwiex il-każ li t-Tribunal uża xi diskrezzjoni li l-liġi ma ttihx, u lanqas m'huwa l-każ li t-Tribunal naqas milli

jimmotiva d-deċiżjoni tiegħu jew milli jagħti r-raġunijiet li eventwalment wassluh għad-deċiżjoni tiegħu.

Decide

Għar-raġunijiet premissi, din il-Qorti taqta' u tiddeċiedi dan l-appell billi tiċċhad l-aggravju tal-appellant, u tikkonferma d-deċiżjoni appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż ta' dan l-appell huma a karigu tal-appellant.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**